

janju duševnega proletarjata (univ. prof. dr. M. Vidmar). — O nalogah občine (publicist Fr. Erjavec). — O pijančevanju vdanem narodu (doc. dr. I. Robida). — O kinu (Fr. Čibe). — O umetnostni politiki (sodni svet. A. Lajovic). — O časopisu (dr. I. Birska). — O cerkvi (univ. prof. dr. R. Kušej). — O verstvu in nabozenstvu (Fr. Terseglav). — O lepi knjigi in javnih knjižnicah (pisatelj Fr. Finžgar). — O gledališču (dr. St. Majcen). — O telovadnih in športnih organizacijah višji šol. nadz. E. Gangl). — O narodnostni ideji (prof. dr. V. Rožič).

— **Prijavite čimprej svojo naročbo na Učiteljski koledar za leto 1924.**, ki ga izda UJU, kakor je bilo to objavljeno v pozivu Pov. UJU, Ljubljana v zadnji številki.

— **Učiteljska tiskarna rabi Ribičičevo »Kraljestvo čebel«**, ki je izšlo leta 1912. V zameno prejme dotičnik novo izdajo, ko izide.

— **Ga. Marija Wessnerjeva.** Ob priliki njene upokojitve se spominjajo vsi listi njenih zaslug na polju prosvete. Posebno v toplih besedah se je spominja »Jutro«, iz katerega navajamo potek njene službenega delovanja: Gospa Wessnerjeva je bila med prvimi boriteljicami za višjo žensko izobrazbo v Sloveniji. Leta 1875. je prišla kot prov. učiteljica v Kostanjevico, leta 1880. kot stalna učiteljica v Krško. Leta 1888. je dobila mesto na mestni slovenski dekliški šoli v Ljubljani ter si je leta 1894. pridobila kvalifikacijo meščanske učiteljice. Zaslovela je v pedagoških krogih kot ena najboljših slovenskih učiteljic. Takrat se je začelo v Ljubljani misliti na primeren šolski zavod za višjo žensko izobrazbo. Sestavil se je pripravljalni odbor, v katerega je bila izvoljena tudi gospa Wessnerjeva. Njenemu vnetemu in iniciativnemu delu je mnogo pripisovati, da se je leta 1896. šola otvorila. Gospa Wessnerjeva je postala ena prvih njenih učnih sil. Ženski licej v Ljubljani se je kmalu razmahnil v prvi zavod za vzgojo slovenske ženske mladine na slovenskem jugu. To je bila v prvi vrsti tudi zasluga gospe Wessnerjeve, katere ime ostane za vedno spojeno z blagoslovljenim delom našega naprednega in v najlepšem pomenu besede modernega ženskega vzgajališča. — Zasluzni gospej kolegini želimo še obilo dni tudi na novem položaju.

— **Vsem okrajnim učiteljskim društvom v Sloveniji.** Podpisani prosim vsa okrajna učiteljska društva, da zavzamejo stališče glede moje iniciative o »Socialni ustanovi učiteljstva Slovenije« in da se izrečejo za ali proti. — Zadeva je zame v toliko važna, da se vem dela nadalje lotiti ter idejo izvesti. — Obenem prosim, da se tozadevni društveni sklepi pošljejo na naslov: Fr. Skulj, Tržaška cesta 29.

— **Meteorološka in geodinamska postaja na Talčjem vrhu** se ob ustanovitvi zahvaljuje vsemu belokranjskemu učitelstvu, katero deluje na tem polju, za dobrobit znanosti, za sotrudištvo.

— **Uvrstitev uradništva v pragmatiko.** Principijelno je sklenjeno na seji ministrskega sveta, da morejo v prvi kategoriji ostati oni uradniki, ki nimajo fakultetne izobrazbe, a se že nahajajo na položaju, ki zahteva fakultetno izobrazbo.

— **Pisatelj Josip Kostanjevec,** bivši vadniški učitelj v Ljubljani praznuje letos svoj 60letni jubilej in 40letnico literarnega delovanja. Čestitamo!

— **Oddelku za prosveto v Ljubljani.** Več interesentov se zanima za to, kdaj boste razpisani mesti na ljubljanskih vadicah.

Neodrešena domovina in obmejno šolstvo.

— **Kulturna dejanja Italijanov nad slovenskim učiteljstvom.** »Edinost« od 23. oktobra t. l. poroča: Isto velja tudi glede učiteljev, ki istotako — vsled svojega poklica — zavzemajo važen in delikaten položaj med ljudstvom. Znani so nam slučajji, ko so orožniki gnali učitelja uklenjenega ure daleč k podprefekturi. Je-li treba šete praviti, kako deluje to na ljudstvo in posebno še na šolsko mladino?! Kdo ne razume, da se s tem naravnost ubija ugled učitelja in vsega stanu, dela s tem neizmerno škodo sveti stvari: nalogi šole?! Take dogodke je treba globoko obžalovati radi visokih etičnih interesov, ki jih mora še posebno čuvati ravno javna uprava. Tem hujše pa je, če se dotičnega učitelja, ki so ga gnali uklenjenega, kakor kakega velikega zločinca, naslednjega dne izpusti, ker je bila aretacija neupravičena, ali pa so mu političnim ali policijskim potom naložili neznan kazni.

ali globe nekaj lir!! Radi vzvišene stvari, ki bi morale biti pred očmi tudi javni upravi, moramo svariti pred preveliko gorečnostjo v takih slučajjih in priporočati primerno obzirnost vsaj v oblikah postopanja. Ne radi oseb, ampak radi stvari!

— **Zatiranje slovenskih srednjih šol v Italiji.** »Edinost« od 23. oktobra 1923 piše: Staršem, ki hočejo vpisati svoje otroke v slovenske srednje šole. Nočemo tukaj se zgražati in primerno obsojati udarec, ki ga je zadala srednješolska »reformna« našemu srednjemu šolstvu, taktično se ne maramo tukaj spuščati v debato o drugem vladnem odloku, ki noče priznati izpitov na srednjih šolah v inozemstvu (čitaj v Jugoslaviji). Tu hočemo le na kratko obrazložiti, kaj nam je še ostalo od naših dosedanjih srednjih šol. Po novi reformi nam je ostalo za tekoče šolsko leto: a) Drugi in tretji razred dosedanjega tehniškega inštituta (6. in 7. razred realke) v Idriji, za one, ki so v preteklem letu dovršili z uspehom 1. odnosno 2. razred istega zavoda. S prihodnjim šolskim letom odpade tudi drugi razred in čez dve leti bo ta zavod tudi zakopan. b) En nižji tečaj na tehniškem zavodu v Vidmu, to je, po 1. prvi, 1. drugi, 1. tretji in 1. četrti razred nižjega tehniškega zavoda. V vsakem razredu je največ lahko 35 učencev. V prvi razred se vstopi na podlagi vzprejemnega izpita. Zahteva se od učenca, da je dovršil vsaj 10. leto. V drugi, tretji ali četrti razred vstopijo lahko oni učenci, ki bi sicer imeli pravico pohajati drugi, tretji ali četrti razred dosedanje tehniške šole (nižje realke) v Idriji. Drugi učenci torej tudi učenci dosedanje gimnazije v Idriji vstopijo le na podlagi izpita vzposobljenosti. (Dosedanji gimnazijci delajo izpit le iz nekaterih predmetov. Šolo obiskujejo lahko dečki in deklice. Po dovršenem nižjem tečaju tehniškega zavoda lahko vstopijo, ako prestanejo predpisani sprejemni izpit, v 1. razred znanstvenega liceja, ki daje pravico za vstop na vse visoke šole, ali v 1. razred višjega tečaja tehniškega zavoda, kjer lahko dosežejo naslov »ragioniera« ali »geometra«. Seveda takih višjih zavodov s slovenskim učnim jezikom nimamo. c) Učiteljišče v Tolminu. Po novi reformi sestoji učiteljišče iz nižjega oddelka s štirimi razredi in iz višjega s tremi razredi. Dosedanji gojenci in gojenke, ki so dovršili prvi, drugi ali tretji letnik normalne šole, vstopijo lahko v prvi, odnosno drugi ali tretji razred višjega oddelka. Gojenci in gojenke, ki so prestali vzprejemni izpit za 1. razred dosedanje normalne šole, vstopijo v četrti razred nižjega oddelka. Vse to pa le v kolikor je dovoljenih mest. Noben razred ne sme imeti več nego 35 gojencev. Za vsprejem v prvi razred veljajo isti predpisi kakor za vsprejem v razred tehniškega zavoda ali gimnazije. Dijaki in dijakinje, ki so dovršili z uspehom 1., 2. ali 3. razred dosedanje realke ali gimnazije, lahko vstopijo v drugi, tretji odnosno četrti razred nižjega oddelka učiteljišča. Pri dovršenem nižjem oddelku se lahko priglasijo tudi za vsprejemni izpit v 1. razred znanstvenega liceja ali višjega oddelka tehniškega zavoda. — Pri stojbine so sledeče: a) Za nižji tečaj tehniškega zavoda: Vsprejemni izpit v 1. razred L 60. Vpisnina L 60. Šolnina na vsak razred L 160. b) Za nižji oddelek učiteljišča: Vsprejemni izpit v 1. razred L 60. Vpisnina L 60. Šolnina za vsak razred L 100. c) Za višji oddelek učiteljišča: Vsprejemni izpit L 50. Vpisnina L 30. Šolnina za vsak razred L 150. Vzposobljenostni izpit L 150. Pri stojbina za vzposobljenostno diplomu L 50. Gojenci in gojenke so lahko oproščeni od plačevanja šolnine, ako so dani od tozadevnih odredb določeni pogoji.

Književnost in umetnost.

Nove knjige in druge publikacije.

— **kpl. Dr. V. Tille-Karel Pribil:** »V kraljestvu sanj«. Bajke. Iz češčine. Izdala in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena broš. 8 Din.

— **kpl. Matematične tabele.** Sestavil prof. Ivo Tejkal 1923. Natisnila in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Strani 252 z dvema tabelama. Cena v platnu vezani knjigi priročne žepne oblike 66 dinarjev.

Ocene.

— **kpl. Dr. V. Tille-Karel Pribil:** »V kraljestvu sanj«. Bajke. Iz češčine prevedel Karel Pribil. Izdala in založila Učiteljska tiskarna v Ljubljani. Cena 8 Din.

Devet ljubkih bajk popelje otroka resnično v »Kraljestvo sanj«. Prva »Pepelka« in zadnja »Zora« sta nam sicer že znani. Prva pod istim imenom, druga,

naša »Trnjulčica« pa pod imenom »Zora«, a vendar obe v tako izpremenjeni obliki. da se nam zdita popolnoma novi in da tudi otroci spoznajo njih sličnost šele ob koncu. — »Milka«, medvedja nevesta, govori o v medveda začaranem princu, ki ga ona reši zakletja. — »Maruška«, najde čarobni solneni grad, ko je v deželi vladalo veliko pomanjkanje soli in so ljudje radi neslanih jedi umirali. — »Bolenka« nas spominja na znani odloček »Sneguljke«. »Ogledalce na steni povej...« — »Dve Marički« je pristna češka bajka Repoševa iz Krkonoških gor. — Brezdvomno pa vzbuja največjo napetost v otroku začarana »Berona«, kraljica jablane, ki rodi zlata jabolka in vzbudi fantazijo, da bi sami šli radi stražit čarodejno drevo ob polnoči. Predložili smo jih otrokom; da so jih čitali in vse so jim bile prekratke, nobena predolga — dasi jih to ravno odlikuje in ohranja njih mičnost, da jih otroci ponovno in ponovno čitajo. Prevod bi bil lahko jezikovno boljši. — Toplo priporočamo!

— **k Moderna biblioteka.** Najboljša slovenska izvorna dela in umetniško dovršeni prevodi iz svetovne književnosti v elegantni opremi iz založništva: Ign. Kleinmayr & Fed. Bamberg v Ljubljani. Tako je naslov seznamu knjig iz založbe Kleinmayr & Bamberg, ki ima to posebno prednost, da ima pri vsaki knjigi označeno poleg običajnih podatkov tudi kratko vsebino in oceno knjige. Omejuje se seznam na najnovejše publikacije, na knjige in slikovce za otroke, muzikalije, šolske knjige in nemške knjige. Na zahtevo se dobi seznam v knjigarni Kleinmayr & Bamberg brez plačila. Seznam je kažipot v slovenski literaturi založbe Kleinmayr & Bamberg.

Naše narodno prosvetno delo.

Gospodarsko delo.

OB SADNI RAZSTAVI V METLIKI.

Da bi pokazalo učiteljstvo Bele Krajine narodu svoje bogastvo, katero se zrcali ob tihih domovih, da ga bo znalo višje ceniti, da privabi sosede v deželico, kateri bi dvignili zaklade, se je strnilo v vrsto in razstavilo v starem mestecu Metliki, prvo nedeljo meseca oktobra najraznovrstneje domače sadje pod vodstvom požrtvovalnega nadučitelja Konrada Barleta, kateri deluje že mnogo let med narodom. Ko si je zamislil delo, se ni preplašil napora, ker cilj mu je bil jasen, poln smehljajočih nad, prelivajočih se v duše tovarišev.

V pritličju šole stoji v dnu hodnika brizgalnica, mrežasti obirač se ozira ob steni, na mizici je razloženo sadjarsko orodje in načini cepitev, kateri počivajo na deščicah. Ob levem krilu te pozdravlja sadje in izročča ozaljšani dvorani, katera se zaleskeče v odbleskih, polnih sladkodišečih vonjav. Pod pripovedujočimi prilogami »Sadjarja« se pno belo pregrnjene mize, z izloženimi jabolki rumenimi s pripetimi rudečičnimi tančicami, rudečimi kakor rubini, belimi kakor mleko; medene hruške diha sladkost solnca, katero so mu izpile.

Za slonečim obodom v sredini stoji brezovce ogrode, na policah pa počivajo steklenice z vložnim sadjem; še posušeno se je vsedlo na krožnik poleg šumečih orehov, katerim se smehljajo kabineta jabolka, vsesana v mehko volno, izmita od zelenine obrobjenega papirja. Nad vsem modruje citat iz Levstikove pesmi: »Vrnitev pomladi«, vlit na rujav papir, okrog katerega je narisal še Božo Račič jabolka in hruške. Pred belo-modro-rudečo zaveso stoji kip Nj. Veličanstva kralja Aleksandra in zaslovena vejica, polna grozdov iz metliške gorice, plava nad njim.

Daj se je nagnil. Pokrajina, sladka kakor poljub, plamti v zarjo zamišljena in tiho prihaja mrak iz nežnih daljin, izpušča zaveso po marmornih stenah, ob dogorevanju uspavajočih melodij, katere pljuskujejo po srebrnih oknih kakor snežni galebi kadar plujejo po kristalnih oceanih in ebenovinasta jelka je razpustila v večeru svoje lase, da veličastneje pozdravi ugasli dan, zahvaljujoč se za vzajemno požrtvovalnost pridediteljev. **Albin Čebular.**

Obrambni vestnik.

— **ob Z ozirom na neznošen teror, ki ga izvajajo klerikalni eksponenti nad učiteljstvom na deželi in ostudnih napadov glasil katoliške duhovščine »Straže«, »Domoljuba« in »Slovenca«, nam prihajajo dan na dan poročila z dežele, ki enako vsa povdarjajo, da ne bo kazalo dru-**

gega, nego prestop v pravoslavje, če se bomo hoteli izogniti terorju. Spričo zadnjih izbruhov »Straže« se takemu premišljanju mnogo ne čudimo. »Vera po...«

Iz naše stanovske organizacije.

Gibanje okrajnih društev v Sloveniji.

Vabila:

+ **LITIJSKO OKRAJNO UČITELJSKO DRUŠTVO.** Zborovanje okrajnega učiteljskega društva se vrši v Ljubljani na 1. mestni deški osnovni šoli na »Ledini« dne 3. novembra 1923 ob pol 10. uri dopoldne s sledečim dnevnim redom: 1. Nagovor in poročilo predsednika o dr. Žgečevi brošuri. 2. Referati: a) »Pokrajinska skupščina v Ptujju«, poroča J. Čuček-Kleinmayerjeva; b) »Utisi iz učiteljskega kongresa v Ljubljani«, poroča Josip Vrbič; c) »Iz mojega ujetništva« z ozirom na razmere in težave ljudskošolskega učiteljstva v Rusiji ob preobratu, poroča I. Gabrovšek. 3. Prosti predlogi in event. resolucije. 4. Slučajnosti. 5. Ugotovitve članstva.

= **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA BREŽIŠKI IN SEVNIŠKI OKRAJ** bo zborovalo v soboto, dne 10. novembra t. l. v osnovni šoli v Brežicah. Pričetek ob pol 11. uri. Na zborovanju se bo pobirala tudi članarina za šolsko Matico. Pričakuje se polnoštevilne udeležbe. — Odbor.

= **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA POL. OKRAJ LJUTOMER.** Vsled nujnosti volitev učiteljskega zastopnika v okrajni šolski svet za šolski okraj Ljutomer, zboruje učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer v četrtek, dne 8. novembra t. l. v šoli v Križovcih z začetkom ob 11. uri dopoldne. Dnevni red: 1. Zapisnik. 2. Dopisi. 3. Predavanje: Iv. Mažuraničev ep: Smrt Email-Age-Čengića kao odlomak iz srbohrvatske književnosti, predava tov. And. Horvatič. 4. Volitev zastopnika učiteljstva v ljutomerski šolski okraj. 5. Razne stanovske in šolske zadeve. 6. Slučajnosti. 7. Pevska vaja?? Upajmo! Članstvo se opozarja ponovno, da je zadnji čas, da opavna za tekoče leto vso članarino.

= **KAMNIŠKO UČITELJSKO DRUŠTVO** zboruje v ponedeljek, dne 5. novembra v šolskem poslopu v Domžalah. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu predavanje tovariša Tomana: Obravnava samoglasnikov v prvem šolskem letu. Pri zborovanju se vrši tudi občni zbor podružnice Ferijalnega Saveza za kamniški okraj.

= **UČITELJSKO DRUŠTVO ZA MESTO PTUJ IN PTUJSKI ŠOLSKI OKRAJ** zboruje v četrtek, dne 8. novembra 1923 ob 10. uri v risalnici Mladike. Dnevni red: 1. Zadnji zapisnik. 2. Dopisi. 3. »Spol in značaj«, predava tov. Ivo Jančič. 4. Predlogi. 5. Slučajnosti.

Poročila:

+ **DRUŠTVO UČITELJIC** je zborovalo v Mariboru dne 4. oktobra t. l. Predsednica je poročala obširno o stikih z društvom učiteljic v Beogradu, obžalo-

Publikacije znanstv. dr. za human. vede v Ljubljani.

Novo! Filozofska sekcija št. 1/1. Novo!

ANALITIČNA PSIHLOGIJA

Prvi poizkus sistematične geometrije duha. Napisal dr. Fr. Veber, izr. prof. za filozofijo na univerzi v Ljubljani.

Prvi snopič. Delo rešuje vprašanja, kakor: metoda in predmet dušeslovja, bistvo doživljanja, dispozicija, zavest in nezavest, duša, bistvene komponente na vsakem doživljanju, načelni zakoni, ki prevevajo vse doživljanje, arhitektonična struktura celokupne duševnosti itd. Prvemu spisu je pridejana tudi pregledna risba celokupnega doživljanja. — Glavni namen vsega dela je, pokazati, da ima tudi duševen svet take zakone, ki se jim mora pokoriti vsako individualno življenje. Knjiga je važna za vse duševne delavce (učitelje, prof. duhovnike itd.)

Drugi snopič dela je v tisku. 170 st. 48 Din, po pošti navadno 49 Din, po pošti priporočeno 51 Din. Dobi se v vseh knjigarnah ali pri založbi **lg. Kleinmayr & Fed. Bamberg**, d. z. o. z. v Ljubljani. — Zahtevajte gratis katalog »Moderne knjižice«!